

ЧТО? ГДЕ? КОГДА?

Часть А

Naučte se následující slovíčka:

047 1.03_A01

- Б** бесéдовали (они) – povidali si, povídaly si
библиотéка, -и ž – knihovna
- В** вéчером – večer *přisl.*
вмéсте – spolu
виúчка, -и ž – vnučka
всегдá – vždy
вчера – včera
- Г** где – kde
говорíли – mluvili, mluvily
городскý, -áя, -óе, -ыé – městský
- Д** дéвушка, -и ž – dívka, slečna
дéтство, -а s (с дéтства) – dětství (z dětství,
od mlada)
- дорогóй, -áя, -óе, -ыé – druhý
- дóчка, -и ž – dcera
- дружба, -ы ž – přátelství
- Ж** ждáть (жду, ждёшь, ждут) – čekat (čekám,
čekáš, čekaji)
- живут – žijí
- З** зáвтра – zítra
здесь – tady, zde
- знакомы (они знакомы) – znají se
- И** идéя, -éи ž – nápad, myšlenka
извините – promiňte (při vykáni)
истóрия, -и ž – příběh zde
- К** кáждый, -ая, -ое, -ые – každý
как – jak

- клуб, -а m (в клубе) – klub (v klubu)
- книга, -и ž m. книги, книг – kniha
- когда – kdy
- конфéта, -ы ž – bonbón, cukrovinka
- Л** лимón, -а m – citrón
- литератúра, -и ž – literatura
- лицо, -á s – obličej
- лобди, -éй m. – lidé
- М** мáленький, -ая, -ое, -ые – malý
- медсестrá, -ы ž – zdravotní sestra,
ošetřovatelka
- молодой, -áя, -óе, -ыé – mladý
- мяч, -á m – míč
- Н** неразлúчный, -ая, -ое, -ые – nerozlučný
ноутбúk, -а m [но] – notebook
- О** окно, -á s – okno
- отлично – výborně
- П** пárень, -рия m – chlapec, kluk, přítel
- писáтель, -ля m – spisovatel
- подруга, -и ž – kamarádka
- почемý – proč
- профéсия, -ии ž – povolání, zaměstnání
- Р** рéдко – zřídka
- С** скамéйка, -и ž (на скамéйке) – lavička
(na lavičce)
- скóро – brzy
- слóво, -а s – slovo

сосед, -а *m* – soused
страна, -ы *ž* – stát, země
сумка, -и *ž* – kabela, taška
театр, -а *m* – divadlo
туристы (многого туристов) *mn.* – turisté
 (mnoho turistů)
уже – už
 умный, -ая, -ое, -ые – chytrý, moudrý,
 rozumný
фотография, -ии *ž* – fotografie
чай, чая *m* – čaj

час, -á *m* – hodina
человек, -а *m mn.* люди, -ей – člověk
чешский, -ая, -ое, -ие – český
читать (читаю, читашь, читают) – číst
 (čtu, čteš, čtou)
что – že *správka zde*
шef, -а *m* – šéf
 школа, -ы *ž* – škola
 шоколадный, -ая, -ое, -ые – čokoládový
этот – tento
яблоко, -а *s* – jablko

Запомните!

До завтра!
До свидания!
Они влюбились друг в друга.
Это дружба на всю жизнь.
Вы не против?
Это очень хорошая идея.

Запоминайте!

Ahoj zítra!
 Na shledanou!
 Zamilovali se do sebe.
 To je přátelství na celý život.
 Nejste proti?
 To je velmi dobrý nápad.

Часть Б

Кто этот молодой человек?

Přečtěte si dvakrát následující text. Dbejte na správnou výslovnost. Poté si text poslechněte na nahrávce a znova ještě jednou přečtěte:

048_L03_A02

Вот две девушки на фотографии – Марина и Нина. Они знакомы уже с детства, и каждый день они вместе. Марина и Нина – неразлучные подруги, и всем ясно, что такая дружба на всю жизнь. Марина вчера вечером была у подруги, и как всегда они пили чай с лимоном и шоколадными конфетами и долго-долго говорили. О чём же так долго беседовали эти девушки? Нина влюбилась! Кто же этот молодой человек? Её зовут Егор. Он учитель литературы в городской школе.

Ніна в п'ервый раз увійшла Егора в парк. Он сиділ на скамейці и читал книгу...

Н: Извините, а что это у вас?

Е: Это Александра Сергеевича Пушкин. Русская классика. А вы читали Пушкина?

Н: Да, читала. Я знаю Пушкина. Это очень хороший писатель. А у вас много книг?

Е: О да! У меня дома маленькая библиотека. Я учитель литературы...

Меня зовут Егор. А вас?

Н: А меня – Нина. Я медсестра.

Е: Какое красивое у вас имя и какая хорошая у вас профессия!

Н: Спасибо, Егор, за комплимент. Знаю, а я редко читаю книги.

Е: Да? А вы часто здесь бываете?

Н: Я здесь каждый день.

Е: Отлично! Тогда мы с вами будем читать книги. Вы не против?

Н: Нет. Это очень хорошая идея!

Е: Завтра я буду ждать вас здесь в два часа.

Н: Хорошо. До завтра!

Е: До свидания!

Вот так они читали Пушкина, Шекспира, Эрбена... Читали, читали и влюбились друг в друга! Вот такая у Нины история...

Výklad:

1. Долго-долго: dvě stejná slova napsána přes spojovník se v ruštině objevují při zdůraznění: **тако dlouhو, hodně dlouhو** apod.
2. Slovo **медсестра** je zkrácená podoba slovního spojení **медицинская сестра**. Takové zkratky jsou v ruštině velmi časté a slouží zejména k rychlejší komunikaci.
3. Větě **Это Александр Сергеевич Пушкин** v češtině odpovídá věta **To je Alexander Sergejevič Puškin**. Sergejevič je tzv. **отчество** neboli jméno po otci. **Имя** (křestní jméno) – **Александр**, **отчество** (jméno po otci) – **Сергеевич**, **фамилия** (příjmení) – **Пушкин**. **Отчество** se tvoří od křestního jména otce (Петр, Сергеј) nejčastěji příponami: **-ович/-евич** pro mužský rod (Петрович/Сергеевич) a **-овна/-евна** pro ženský rod (Петровна/Сергееvна). Jméno po otci (**отчество**) ve spojení s křestním jménem (**имя**) se používá v úředních dokumentech a také při oslovení (vykáni) osobě nadřízené nebo starší.
4. Před spojkou **что** se vždy v ruštině píše čárka (Марина и Нина неразлучные подруги, и всем ясно, что такая дружба на всю жизнь).
5. Ve slově **ноутбук** si první samohláska zachovává svoji kvalitu [но], i když není v přizvučné pozici.

3

Infinitiv ruských sloves

V ruštině známe tři koncovky infinitivu. Prozatím si pamatujte, že nejčastějším zakončením infinitivu je **-ть**. V úvodním textu jsme se seznámili s několika slovesy v minulém čase: **они пили, они беседовали, они говорили, она увидела, он читал, он сидел, она была**. Infinitivní tvary těchto sloves jsou: **пить/pít, беседовать/rozmlouvat, mluvit, povidat si, говорить/mluvit, (у)видеть/(u)vidět, читать/císt, сидеть/sedět, быть/být**.

Minulý čas

Minulý čas se tvoří odtržením koncovky **-ть** a přidáním koncovek **-л**, **-ла**, **-ло**, **-ли**. Tvoření minulého času v ruštině je tedy velmi podobné češtině. Nezapomeňte ale, že ve 3. osobě množného čísla existuje pouze jedna koncovka **-ли**, a to pro **všechny rody**!

я, ты, он	чита́л	мы	чита́ли
она́	чита́ла	вы	чита́ли
оно́	чита́ло	они́	чита́ли

Pamatujte:

чита́л	-Л
чита́ла	-ЛА
чита́ло	-ЛО
чита́ли	-ЛИ

Koncovka **-ли** platí v množném čísle pro **všechny rody**!

1. Utvořte všechny tvary minulého času u následujících sloves: *бесéдовать, говоритьъ, сидéть, писáть, (у)видеть*. U těchto sloves je stálý přízvuk!

2. Slovesa v závorkách napište v minulém čase. Celé cvičení napište psací azbukou:

- Пушкин и Шекспир (писать) хорошие книги.
- Мама и сестра долго (беседовать).
- Где он вчера (быть)?
- Вы уже (видеть) нашего соседа?
- Папа (пить) чай с лимоном.
- Учитель (говорить) о литературе.
- Анна с Максимом (быть) в городском театре.
- О чём вы (говорить)?
- Она (читать) только новые книги.
- Ты уже (говорить) с братом?
- Кто (писать) это слово?
- Молодой человек (сидеть) на скамейке.
- Я (увидеть) Егора в парке.
- Чешские туристы (читать) русские журналы.

3. Tvořte věty podle vzoru:

Словáčka длго говори́ла. → И словáк длго говори́л.

- Дочка читала чешский журнал.
- Русский говорил о Москве.
- Сестра писала о нас.
- Словáčka беседовала с подругой.
- Мама видела Егора.
- Он сидел в машине.

U tázacích vět v ruštině hraje hlavní roli intonace. Ruská tázací věta je charakteristická tím, že klade důraz na **nejdůležitější slovo** v otázce nebo na tázací slovo. Pozorně si přečtěte uvedené příklady, poté si je poslechněte na nahrávce.

a) Intonace otázek s tázacím slovem (s tímto typem otázek jsme se již seznámili)

Tázacím slovem rozumíme tázací zájmeno – např.: kdo, где, что, как apod. Tázací slova mají už svůj „vlastní“ důraz.

Где он?	Что с нами?
Где Максим?	Как у Максима?

Zapamatujte si nejčastější ruská tázací zájmena a jejich české ekvivalenty:
кто/kdo, что/co, где/kde, когда/kdy, как/jak, почему/proč, сколько/kolik

b) Intonace otázek bez tázacího slova

Češtině i ruštině jsou vlastní také otázky bez tázacího slova. Pokud v ruštině klademe důraz (nejdůležitější slovo) na víceslabičné slovo, potom tento důraz nese přízvučná slabika.

Srovnajte i postavení slova ve větě (ptáme se na *скоро*):

Мы будем дома <i>скоро</i> ?	Tón zvyšujeme na přízvučné slabice, poté hlas
Мы будем <i>скоро</i> дома ?	opět klesá do hlubší polohy a stejně hlubokým
Мы <i>скоро</i> будем дома ?	tónem vyslovíme zbytek slova či celé věty.

3

Pokud je slovo, na které se ptáme, jednoslabičné, leží hlavní důraz na něm. Platí zde stejná pravidla jako u víceslabičných slov. Hlas zvýšíme u slova, na které se ptáme. Pokud se toto slovo nachází uprostřed věty či na začátku, intonace po tomto slově klesá a je stejná pro celý zbytek věty.

Pamatujte, že na intonaci v otázce závisí i odpověď. Poslechněte si následující příklady a všimněte si, na které slovo se ptáme. Srovnajte odpovědi:

Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, его сын живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, моя сестра живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, мой сын не живёт в Чехии.
Ваш сын живёт в Чехии?	Да, мой сын живёт в Чехии. Нет, мой сын живёт в Словакии.

Intonace následně odpovědi:

Intonace odpovědi je charakteristická klesnutím hlasu do co nejnižší polohy. Můžeme odpovídat (pokud je to možné) pouze částicemi da/нет, nebo slovem z otázky či celou větou.

Pozorujte:

Мы будем <i>скоро</i> дома?	1. Да. 2. Да, скоро. 3. Да, скоро, ... 4. Нет.	Všechny odpovědi mají klesavou intonaci!
-----------------------------	---	--

4. Přečtěte si otázky a odpovězte na ně. Při čtení dbejte na správnou intonaci.

V odpovědích vycházejte z úvodního textu. Poté si tázací věty poslechněte se správnou intonací:

052 1.03_A06

1. Кто на фотографии?
2. Какая профессия у Нины?
3. Что пили девушки вчера?
4. О ком они говорили?
5. Какая профессия у Егора?
6. Где Нина увидела Егора в первый раз?
7. Что читал Егор?
8. Как зовут автора книги?
9. Где часто бывает Нина?
10. Когда Егор будет ждать Нину?

Skloňování zájmen *кто/kdo, что/co*

1.	кто	что
2.	когó	чегó
3.	комý	чемý
4.	когó	что
6.	о ком	о чём
7.	кем	чем

! Ve 2. a 4. pádu se г (когó, чегó) čte jako [v].

5. Tvořte otázky podle vzoru. Ptejte se na slova a slovní spojení označená kurzívou pomocí zájmen *кто, что*. Dbejte na správnou intonaci.
Výslovnost si ověřte na nahrávce:

053 1.03_A07

Они были в театре без нас. → Без когд они были в театре?

1. Александр в парке с подругой.
2. На улице мы видели Максима.
3. У Лены здесь дом.
4. Они говорили о друге Марка.
5. Нина пила чай с шоколадными конфетами.
6. Мы

дали книгу *Ивану*. 7. Тамара дала *дочке* новый мяч. 8. Мама была с *дочкой*. 9. Он говорил с шефом. 10. В клубе был Стас *без подруги*.

6. K jednotlivým obrázkům přiřaďte ruská slovíčka:

книга, бабушка, машина, собака, кошка, Америка, крона, чешка, шебла

Všimněte si, že všechna slova z 6. cvičení jsou ženského rodu.

Skloňování podstatných jmen rodu ženského zakončených na -а v jednotném čísle

1.	2.	3.	4.	6.	7.
школа	школы	школе	школу	о школе	школой
собака	собаки	собаке	собаку	о собаке	собакой

Nezapomeňte, že se po ruských písmenech к, г, х pře pouze и!

7. Následující slova vyskloňujte podle uvedeného vzoru:

книга, бáбушка, машинa, кóшка, Амéрика, крóna, чéпка

8. Podstatná jména v závorkách dejte do správného tvaru:

1. К + 3. р. (сестрa, дéвушка, внúчka, Кáтя, Нíна) 2. Без + 2.р. (сýмка, собáka, дóчka, кóшка, крóna) 3. В + 6. р. (Пrága, машинa, Москвá, странá, книга) 4. С + 7. р. (кóшка, Галина, дéвушка, бáбушka, книга) 5. Из + 2. р. (машинa, Москвá, книга, школa, Пrága) 6. О + 6. р. (крóna, Нína, máma, Пrága, кóшка).

9. Podstatná jména v závorkách dejte do správného tvaru:

1. Вíктор – учитель (литератúra). 2. В (Пrága) мнóго туристов. 3. Вчera мы бýли у (бáбушka). 4. Máma далá сýну (конфéta). 5. В (сýмка) новý журнál. 6. Вы ужé видели (Мáша) и (дévушka Нína)? 7. Онí дólgo говорýли о (проблéma). 8. Молодой человék сидél на (скамéйka). 9. В teátre онí бýli s (подrúga). 10. Как зовут (medscestrá)?

Часть В

Наш и́ли на́ша?

1. Přečtete si následující věty a napište je psací azbukou. Poté si je poslechnete na nahrávce a znova přečtete:

054_L03_A08

Нáша дóчka хорошо знает Пrágu. У нáшey дóчки нáша собáka Жúчka. Нáш сýn читáet книgi. Нáша бáбушka Галина в Москvá. Из Москvы тóже ваш друг Борýs. Но вáша подrúga Джúlia из Амériki. Ваш друг Mаксým с Украíny? Да, наш друг с Украíny,

Но вáша подруга из Праги. Кто это? Это наша Анна. Подруга нашей Анны – Ирина. Она в школе. В нашей школе тоже сын Анны, Имя сына Анны – Пётр. У нашего Петра собака Шарик. Шарик большой, а наша кошка маленькая.

Skloňování zájmen náša/paše, váša/vaše (ženský rod)

1.	náša	váša
2.	nášej	vášej
3.	nášej	vášej
4.	nášu	vášu
6.	o nášej	o vášej
7.	nášej	vášej

2. Doplňte správný tvar zájmen nášia a vášia podle vzoru:

к ..... дóчке и ..... сестрě → к náší dóčce и vásí sestrě

1. с ..... школой и ..... машиной 2. без ..... собаки и ..... кошки 3. о ..... Москvě и ..... Пráze 4. к ..... сестрě и ..... внучке 5. в ..... машине и ..... школе 6. без ..... улицы и ..... страны 7. в ..... Пráze и ..... Москvě 8. с ..... krónou и ..... копéйкой 9. о ..... mámsi и ..... бáбушke 10. k ..... собáke и ..... koške 11. из ..... školym и ..... машины 12. с ..... внúckou и ..... bábushkou 13. o ..... kopéjke и ..... króne 14. k ..... sestrě и ..... máme

3

3. Odpovídejte na otázky podle vzoru:

C kem? – (nášia Hánia) → C náší Hánou.

1. O kóm? – (náša sestrá) 2. Bez kogó? – (váša bábushka) 3. Komý? – (náša máma) 4. C kem? – (váša dóčka) 5. Komý? – (náša собáka) 6. O kóm? – (váša Marína) 7. C kem? – (náša vnúcka Ánna) 8. Bez kogó? – (váša kóška Máška)

4. Zopakujte si skloňování podst. jmen rodu muž. a přívlast. zájmen náši, vásí. Odpovídejte na otázky podle vzoru:

C kem? – (náši Mákym) → C nášim Mákymom.

1. Komý? – (váš syn) 2. O čém? – (náš teátr) 3. C kem? – (váš vnuček) 4. Bez chégo? – (náš ноутбук) 5. O kóm? – (váš syn) 6. Komý? – (náš Márk) 7. K chémý? – (váš klub) 8. Bez kogó? – (náš brat Václav) 9. O čém? – (váš górod) 10. Bez kogó? – (náš Váktor) 11. C chém? – (váš žurnál) 12. C kem? – (náš друг Stas) 13. O kóm? – (váš Iván) 14. Bez chégo? – (váš kompliment)

5. Tvořte věty se slovesem *mít* podle vzoru:

→ *наша мама – красивые глаза* → У *нашой мамы* *красивые глаза*.

1. наш друг – новый дом 2. ваша сестра – хорошая сумка 3. брат Иван – дорогой скейтборд
4. ваш сосед – старая машина 5. наша дочка – много проблем 6. Катя – две кроны 7. ваш внук – кошка Машка 8. Стас – красивая девочка 9. наша бабушка – большой сад 10. Марк и Ирина – умный сын

6. Slovní spojení v závorkách dejte do správného tvaru:

1. В (наша страна) много красивых городов. 2. Мы дали (ваш сын и ваша дочка) шоколадные конфеты. 3. В (театр) они были с (наш друг и ваша сестра). 4. Он говорил о (наша проблема). 5. У (ваш брат) новая машина. 6. Он был там с (девочка Лена). 7. В (Москва) живут русские, в (Прага) – чехи, а в (Братислава) – словаики. 8. В (наш журнал) писали о (ваш город).

Přídavná jména tvrdá v 1. pádu

Zapamatujte si koncovky tvrdých přídavných jmen pro všechny rody v prvním pádu:

Mužský rod	Ženský rod	Střední rod	Množné číslo
новый дом	новая машина	новое кино	новые журналы
молодой человек	молодая девушка	молодое лицо	молодые люди

7. Přiřaďte přídavná jména k podstatným jménům. Tvořte věty podle vzoru:

новый – книга → Это *новая книга*.

хороший, новый, большой, красивый, шоколадный, городской, молодой, маленький, старый, неразлучный, умный, русский, чешский

школа, человек, конфеты, окно, подруги, ноутбук, детство, туристы, банк, кино, история, люди, скамейка

8. Přeložte:

1. мэстскé divadlo 2. добrý nápad 3. česká koruna 4. malé okno 5. čokoládové bonbóny
6. ruská literatura 7. старá banka 8. dobré dětství 9. mladí lidé 10. nový učitel 11. chytrý syn
12. ruské město 13. nový skateboard 14. velká knihovna 15. hezký obličej 16. nezrozučné kamarádky
17. stará lavička 18. české auto 19. dobrá taška 20. hezká dívka

9. Přeložte:

1. Ve vašem městě je divadlo.
2. O čem mluvily divky?
3. Nina má hezké oči.
4. Náš kamarád Maxim má nové auto.
5. Zamilovali se do sebe.
6. Aleksandr četl v parku knihu.
7. Moje maminka je doma.
8. Lena má malý notebook.
9. Odkud je Václav? Z Ameriky?
10. Galina je z Ruska, z Moskvy.
11. Je to přátelství na celý život.
12. Ahoj, jak se máš? – Ujde to.
13. Dobrý večer!
14. Ivane, kde jsi?
15. Kde je náš ruský časopis?
16. Jaká je vaše profese? – Jsem učitel literatury.
17. Naše kamarádka Irena je sestřička.
18. Máme české auto.
19. Děkuji za kompliment.
20. Mám doma malou knihovnu.
21. Na shledanou.
22. Náš syn má psa a vaše dcera má kočku.
23. To je velice chytrý člověk.
24. Seděli jsme na lavičce a povídali si.
25. Máte hezké jméno.
26. Naše rodina je velká.
27. Kdo je tento mladík?
28. To je dobrý nápad.
29. Anna je ve škole.
30. Pili jsme čaj s citrónem.

Přečtěte ruské příslovi. Znáte český ekvivalent?

Яблоко от яблони недалеко падает.

3